

Motion till riksdagen 2019/20:2070

av **Mathias Tegnér (S)**

Om en återintroducerad kommunal förköpsrätt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om moderniserad kommunal förköpsrätt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk byggmarknad har de senaste åren präglats av ett högtryck. Det har byggts mer än vad som har gjorts sedan miljonprogrammets tid. Trots detta är bostadskrisen i landet i allmänhet och Stockholmsregionen i synnerhet allvarlig. Om vi inte vänder på alla stenar för att snabbare och effektivare bygga bostäder kommer situationen inte att lösas. Samtidigt har lagstiftningen och regelverken riggats för att vara utformade utifrån ett maximalt möjliggörande för den som bygger. Vi vet i dag att det i flera kommuner finns aktörer som knappast präglas av ett långsiktigt uppträdande som samhällsbyggare, vare sig när det gäller kvalitetsfrågor eller på vilket sätt man tar hänsyn till rimliga villkor för sin arbetskraft.

Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen är reglerat i flera lagar och det pågår ett antal åtgärder och insatser för att underlätta för bostadsplanering och ny bebyggelse. Framåt behöver kommunernas ställning stärkas, men vi behöver också motverka uppenbara brister som handlar om att byggherrar antingen strävar efter att maximera byggrätter eller systematiskt slarvar med kvalitetsfrågorna.

Trots att kommunerna fortfarande har planmonopol är äganderätten fortfarande en förutsättning för en aktiv och konkret samhällsplanering. Många kommuner äger väldigt lite mark, vilket försvårar en aktiv samhällsplanering och en aktiv markpolitik. Expropriation är ett annat verktyg för att skapa bättre förutsättningar för nödvändig samhällsplanering. Samtidigt är expropriation ett stort ingrepp i den enskildes leverne och rätten till egendom. Därför används av naturliga skäl expropriation restriktivt.

Den kommunala samhällsplaneringen förlorade ett viktigt verktyg 2010, då den kommunala förköpsrätten avskaffades utan att ett alternativ infördes. De tidigare reglerna gav kommunerna möjlighet att under vissa föreskrivna grunder förköpa fast egendom. Systemet fick kritik för att vara byråkratiskt, skapa inlåsnings effekter och en icke-fungerande marknad. Avskaffandet av lagen föregicks av att lagen utvärderades av Boverket: Utvärdering av förköpslagen (1967:868). Boverkets utvärdering var kritisk till delar av lagen men kom samtidigt fram till att ”förköpslagen behålls men förenklas”. Myndigheten ansåg då att kommunerna behövde ett redskap för en långsiktigt hållbar planering. Det enda skäl som kommunerna skulle få framhålla som grund för förköp var att egendomen krävdes för utveckling av tätbebyggelse.

Ingen ska sticka under stol med att det fanns problem med förköpslagen i dess dåvarande skick. Samtidigt har samhällsutmaningarna vuxit och behovet av samhällsplanering har aldrig varit större. För att klara bostadsförsörjningsansvaret och en god samhällsplanering bör ett återinförande av förköpsrätten övervägas, exempelvis i form av Boverkets förslag. Framför allt i tätbebyggda områden finns ett stort behov av en ny förköpsrätt.

Mathias Tegnér (S)